

STUDIA II STOPNIA FILMOZNAWSTWO I KULTURA MEDIÓW

Specjalność 2: kultury filmowe

Ogólna charakterystyka studiów

Studia skupiające się wyłącznie na twórczości filmowej, akcentujące wielość i niejednorodność kinematografii różnych obszarów i ich sprzężenie z każdorazowo odmiennym kontekstem kulturowym. Ważną cechą studiów jest odejście od obszernych, przekrojowych ujęć całościowych z zakresu historii filmu na rzecz intensywnych studiów problemowych, wydobywających autorskie podejście prowadzącego. Nie proponujemy zatem obszernych kursów z historii kina polskiego i światowego, lecz – po pierwsze – zajęcia skoncentrowane na bardziej szczegółowych zagadnieniach, przez pryzmat których dostrzec można szersze odniesienia i związki historyczne oraz – po drugie – system studiowania, w którym student na drodze samokształcenia zdobywa wiedzę o charakterze podręcznikowym (poprzez indywidualną lekturę, realizację zadań wskazanych przez wykładowcę itp.).

A. ZAJĘCIA SPECJALNO CIOWE

I Obligatoryjne przedmioty specjalnościowe

1. Teraźniejszość kulturowa filmu
2. Recepcja filmu
3. Rynek filmowy
4. Seminarium magisterskie

1. Teraźniejszość kulturowa filmu (30 h)

Przedmiot polega na omówieniu wybranych dzieł filmowych w kontekstach, do których odsyła rzeczywistość przedstawiona filmu. „Teraźniejszość” rozumiemy tu więc jako teraźniejszość ewokowaną przez dzieło – czy będą to epoki dawne (np. realia XVIII-wieczne w filmie *Barry Lyndon* S. Kubricka), czy przełomowy koniec lat 60. w filmie M. Nicholasa *Absolwent*, czy lata 20. w *Puszczy Pandory* G.W. Pabsta, czy rzeczywistość projektowana w filmach science-fiction. Przedmiot obejmować może dzieła z różnych okresów i kręgów kulturowych. Jego celem jest ukazanie podstaw, z których wyrasta rzeczywistość przedstawiona filmu i za jej pośrednictwem rzeczywistość życia człowieka.

2. Recepcja filmu (30 h)

Tematyka wykładów koncentruje się wokół zagadnień związanych z odbiorem filmu, strukturą widowni, wynikami oglądalności oraz różnymi formami krytycznej recepcji filmu (od klasycznego modelu recenzji prasowej i internetowej po strony internetowe, blogi i video-blogi poświęcone tematyce filmowej). Za istotną część recepcji filmu uznaje się także festiwale filmowe, w związku z czym część wykładów dotyczyć będzie problematyki profilowania festiwali w Europie i na świecie, zasad selekcji filmów, funkcjonowania marketów filmowych i działalności agentów sprzedaży.

3. Rynek filmowy (30 h)

Celem przedmiotu jest wprowadzenie studentów w produkcyjno-dystrybucyjny kontekst współczesnego kina. Wykład dostarcza instrumentarium niezbędnego do analizy mechanizmów rządzących procesem produkcji – od założeń produkcyjnych w okresie przygotowawczym do zdjęć poprzez produkcyjne ograniczenia w czasie zdjęć po postprodukcję i uzyskanie praw niezbędnych do publicznych pokazów filmu. Podczas wykładów prezentowane będą podstawowe reguły finansowania polskiego kina na tle kinematografii europejskich (polskie i europejskie ustawy o kinematografii, założenia i zasady działania Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej i bliźniaczych instytucji europejskich), marketingowo-dystrybucyjne aspekty funkcjonowania filmu.

II Obligatoryjne moduły specjalnościowe

- **FILM I PERCEPCJA WZROKOWA**
- **KINO EUROPEJSKIE**
- **KINO INNYCH KONTYNETÓW**
- **KULTURA SERYJNOŚCI**

System modułowy

- 1) Nazwa modułu stanowi tylko ogólną ramę, wyznacza pewien obszar problemowy, nadrzędny temat.
- 2) W ramach modułu proponowane są przedmioty.
- 3) Moduły specjalnościowe są dla studentów obligatoryjne, tzn. że studiując daną specjalność, należy zrealizować przedmioty zaproponowane w ramach modułu (według porządku wyznaczonego przez plan zajęć).
- 4) Moduły specjalnościowe mają dla studentów charakter formacyjny, tj. pozwalają uzyskać odpowiednio sprofilowaną wiedzę.

FILM I PERCEPCJA WZROKOWA (30 h)

Moduł obejmujący przedmioty związane z psychologią zmysłów i odbiorem emocjonalnym filmu. Możliwe są tu ujęcia wychodzące bezpośrednio od praw rządzących procesami postrzegania lub traktujące ten kontekst jako punkt dojścia przy omawianiu poszczególnych parametrów filmowego języka emocji (kompozycji obrazu, form pracy kamery, działania różnych figur i trajektorii ruchu w obrazie, funkcji warstwy akustycznej niezwiązanej bezpośrednio z muzyką, operowania barwą, rytmizacji i in.). Istotą zajęć jest konsekwentne badanie konkretnych efektów emocjonalnych, jakie wywierają na widzu rozwiązania audialne i wizualne stosowane w filmie.

KULTURA SERYJNOŚCI (2 x 30 h)

Moduł, na który składają się przedmioty wielowymiarowo mierzące się ze zjawiskiem seryjności w kulturze, przy czym akcent pada tutaj na kontekst (audio)wizualny. Z jednej strony, tak zaprojektowany obszar badawczy staje się reakcją na współczesną telewizyjną produkcję serialową, która gromadzi olbrzymią publiczność i niejednokrotnie – dzięki swym

walorom artystycznym – staje się przedmiotem ciekawej refleksji naukowej. Z drugiej strony, moduł *kultura seryjności* otwiera przestrzeń znacznie szerszej refleksji, obejmującą literaturę książkową w jej różnych postaciach (powieść w odcinkach, komiks), radio, telewizję czy nieserialową produkcję filmową (np. problem seryjności w kontekście gatunku), stając się inspirującą kategorią opisu i charakterystyki kultury, a nawet prowadząc w stronę rozpoznań o charakterze antropologicznym (kategoria serii jako kwintesencja powtarzalności, niezbywalnej dla wytworzenia poczucia bezpieczeństwa i ładu).

KINO EUROPEJSKIE (4 x 30 h)

Moduł zawiera przedmioty poświęcone wybranym kinematografiom Starego Kontynentu. Głównym walorem zajęć jest konfrontacja ze specjalistyczną, wąskozakresową wiedzą prowadzącego, który za pośrednictwem omawianych problemów wprowadza studenta w obszar historii kina. Rezygnujemy tym samym z przekrojowych prezentacji historii kina powszechnego na rzecz ujęć problemowych, autorskich, wydobywających lokalny kontekst kulturowy, skupionych na możliwie wnikliwej interpretacji dzieł i zjawisk ważnych dla zrozumienia miejsca danej kinematografii w pejzażu światowego kina. Integralną częścią kursu jest pomoc studentowi w samokształceniu w zakresie wiedzy ogólnej typu podręcznikowego – poprzez wskazanie podstawowej filmo- i bibliografii, ułatwiającej zorientowanie się w kluczowych publikacjach i wpływowych dziełach filmowych.

KINO INNYCH KONTYNENTÓW (2 x 30 h)

Moduł dedykowany kinematografiom krajów nieeuropejskich, cieszącym się coraz większym zainteresowaniem filmowej publiczności, gdyż – po pierwsze – ciekawie oświetlającym konwencje kina głównego nurtu oraz – po drugie – stawiającym nowe wyzwania przed europejską świadomością, poszukującą twórczego dialogu i nowych impulsów do definiowania samej siebie. Podobnie jak w wypadku zajęć z kina europejskiego, proponujemy przedmioty o ograniczonym zasięgu czasowym, geograficznym i problemowym, pozwalające na spokojne rozwinięcie wątków kulturowych, przedstawienie krajów i mentalności za pośrednictwem portretujących ich kinematografii, postawienie pytań o uniwersalność i złudzenia uniwersalności, granice rozumienia i postrzegania. Istotnym elementem zajęć jest praca z tekstami podejmującymi tematykę wielo- i transkulturowości, stawiającymi w centrum problemy kluczowe dla współczesnego świata i człowieka.

B. WYKŁADY OBLIGATORYJNE (WSPÓLNE DLA OBU SPECJALNO CI)

Studenci obu specjalności na studiach magisterskich uczestniczą w ciągu trzech kolejnych semestrów we wspólnych zajęciach wykładowych.

- 1. Medialna estetyka filmu fabularnego**
- 2. Teorie filmu**
- 3. Wielkie tematy sztuki europejskiej i film**
- 4. Antropologia wizualna**

1) Medialna estetyka filmu fabularnego (30 h)

Przedmiot zapoznający studentów z kluczowymi cechami medium filmowego: z typowym dla niego prymatem widzialności, z poziomami realizmu filmowego, z audiowizualnością, usytuowaną między sytuacją pokazywania a doświadczeniem emocjonalnym widza, z możliwościami rozumienia techniki filmowej. W ramach zajęć omówiony zostanie również towarowy charakter medium filmowego, relacje filmu ze społeczeństwem oraz koncepcja filmu jako utopii.

2) Teorie filmu (4 x 15 h)

Zajęcia będą prowadzone w postaci czterech krótkich bloków, poświęconych przez każdego z wykładowców innej teorii, wzgl. innym teoriom filmu (np. wczesne teorie filmu w Polsce i na świecie; Béla Balázs; Siegfried Kracauer; Umberto Eco; Laura Mulvey; Kristin Thompson; Joachim Peach).

Istotnym elementem zajęć jest – po pierwsze – podejście krytyczne, powiązane z odsłanianiem źródeł prezentowanego sposobu myślenia; po drugie – wybór koncepcji lub pojedynczych, szczególnie ważnych, wątków, które doczekały się bogatej recepcji, pozostają ciągle żywe bądź dopiero zasługują na odkrycie; po trzecie – połączenie rozważań z analizą konkretnych filmów.

2 rok

1) Wielkie tematy sztuki europejskiej i film (30 h)

Wykład prezentuje nieśmiertelne tematy sztuki europejskiej, obecne przez wieki w różnych sztukach i mediach, odzywające się – nierzadko w postaciach bardzo ciekawych, polemizujących z ujęciami klasycznymi – także w sztuce filmowej.

Wykład ma tworzyć stabilny punkt odniesienia dla zagadnień wpisanych w kontekst innych kręgów kulturowych, a przy tym przybliżyć jedną z ważnych metod badań intermedialnych i interdyscyplinarnych o ustalonej już renomie.

Tematy: Don Juan; Faust; Falstaff; Edyp; Orestes; Hamlet; Otello; Robin Hood; Hiob; król Artur i legendy kręgu arturiańskiego; Antychryst; Żyd Wieczny Tułacz; Adam i Ewa.

2) Antropologia wizualna (30 h)

Antropologia jest od wielu lat terenem niezwykle ciekawych badań nad kategorią wizualności. W polu refleksji tej dyscypliny znajdują się tematy takie, jak: film i zapis wideo jako źródło wiedzy o kulturze; wizualność jako narzędzie badania dawnych i współczesnych kwestii społecznych (zdrowie i choroba, nierówności społeczne, edukacja, uczestnictwo w kulturze masowej); specyfika filmu etnograficznego.

Przedmiot wpisuje się w pulę zajęć obowiązkowych dla obu specjalności zarówno ze względu na różnorodność materiałów, jakimi się posługuje (m.in. film, fotografia, reklama, pocztówka), jak i ukierunkowanie na wielokulturowość (choćby w kontekście badania zróżnicowanej natury komunikacji filmowej).

C. MODUŁY DO WYBORU (WSPÓLNE DLA OBU SPECJALNO CI)

- **KULTURA ROZRYWKI**
- **INSTRUMENTARIUM ANALIZY FILMOWEJ**
- **MISTRZOWIE KINA**
- **KONWENCJE PRZEDSTAWIENIOWE W FILMIE I INNYCH MEDIACH**
- **WYKŁAD MONOGRAFICZNY**

System modułów do wyboru

- 1) Nazwa modułu stanowi tylko ogólną ramę, wyznacza pewien obszar problemowy, nadrzędny temat.
- 2) W ramach modułu proponowane są przedmioty, które rokrocznie się zmieniają.
- 3) Na początku roku akademickiego ogłaszana jest lista przedmiotów oferowanych w modułach do wyboru w danym cyklu rocznym, tak aby student mógł odpowiednio zaplanować proces studiowania.
- 3) Studiując daną specjalność, należy zgromadzić w ciągu dwóch lat wymaganą ilość 36 punktów ECTS za przedmioty proponowane w modułach do wyboru. Student nie musi więc realizować wszystkich przedmiotów w module. Decydująca jest suma punktów. Student powinien w taki sposób skonstruować swój plan, by z końcem studiów osiągnąć wymagany próg punktowy.
- 4) Student ma prawo – zgodnie ze swoimi zainteresowaniami – wybierać przedmioty również z oferty fakultetów Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej.

KULTURA ROZRYWKI (45 h)

Blok zajęć poświęconych wybranym problemom kultury rozrywki, rozumianej także jako kultura mediów o dominującej funkcji rozrywkowej (formacja pojawiająca się jako taka dopiero w XIX wieku). Możliwe jest tu podjęcie problemów dotyczących szeroko rozumianego współczesnego świata rozrywki (np. przemiany współczesnego aktorstwa w kontekście dominacji funkcji rozrywkowej; Internet i współczesna kultura czasu wolnego; ukształtowanie programów radiowych i telewizyjnych w dobie cyfryzacji; aktualne formy reklamy), jak i ujęcia historyczne (np. film i teatr w XIX-wiecznej kulturze rozrywki; system gwiazd i przemysł filmowy na przełomie wieków XIX i XX) i sprofilowane medioznawczo (np. media rozrywki na przestrzeni wieków: od błazna do magazynów ilustrowanych).

INSTRUMENTARIUM ANALIZY FILMOWEJ (3 x 30 h)

Moduł trójprzedmiotowy o charakterze warsztatowo-ćwiczeniowym, dający studentom (zwłaszcza tym niemającym wcześniej kontaktu z wiedzą filmoznawczą) możliwość zdobycia podstawowych kompetencji analityczno-filmowych. Studenci posiadający już elementarne umiejętności w tym zakresie mogą je rozwijać na zajęciach ćwiczeniowych poświęconych zagadnieniom inscenizacji filmowej. Istotną częścią modułu jest semestralny kurs pisania naukowego o filmie, kształcący umiejętności pisemnego formułowania sądów o charakterze niepublicystycznym i nieeseistycznym, a mający służyć jako przygotowanie do samodzielnego przygotowania pracy naukowej.

MISTRZOWIE KINA (45 h)

Moduł będący kontynuacją cyklu przedmiotów proponowanych na studiach licencjackich (*Portrety aktorów*, 1 rok; *Mistrzowie kina*, 3 rok), dający możliwość monograficznego przedstawienia twórczości i sposobu pracy wybranych osobowości filmowych. Proponowane przedmioty mogą dotyczyć nie tylko wielkich indywidualności reżyserskich, lecz także wybitnych operatorów, twórców muzyki czy kostiumografów – pracujących w pojedynkę, ale i nierzadko w rozpoznawalnych konstelacjach.

KONWENCJE PRZEDSTAWIENIOWE W FILMIE I INNYCH MEDIACH (2 x 30 h)

Konwencje przedstawieniowe rozumiane są tu bardzo szeroko: obejmują wszelkie stypizowane sposoby przedstawiania, ze szczególnym naciskiem na zróżnicowanie form filmowej ekspresji artystycznej między dokumentalizmem a animacją.

- Zajęcia mają w założeniu pogłębiać problematykę filmowego realizmu, wydatnie zarysowaną w ramach przedmiotu *Medialna estetyka filmu fabularnego* (1 rok) oraz kontynuowaną aspektowo w ramach przedmiotu *Antropologia wizualna* (2 rok). Tym razem chodzi jednak o umieszczenie realizmu dokumentalnego w kontekście innych mediów – przede wszystkim radia – a więc przedstawienie swego rodzaju wspólnoty mediów połączonej typem realizmu.

- Z drugiej strony chcemy zająć się szczegółowymi problemami filmowej animacji, z naciskiem na teorię i estetykę. Studenci po kursie historycznym proponowanym na studiach licencjackich mają możliwość zapoznania się na II stopniu z zagadnieniami takimi, jak: konstrukcja postaci w filmie animowanym; specyfika montażu w filmie animowanym z perspektywy teorii filmu; kreacje rzeczywistości między baśnią a dokumentem animowanym.

WYKŁAD MONOGRAFICZNY (30 h)

Moduł przewidziany na ostatni semestr studiów, oferujący studentom zajęcia o tematyce ogólnohumanistycznej lub filmoznawczej, poświęcone problemom niekanonicznym, nieporuszonym ani w ramach studiów licencjackich, ani w ramach innych przedmiotów na studiach magisterskich, a przy tym akcentujące aktualny stan badań. Wykładowca proponuje studentom ujęcie w pełni autorskie, nieograniczone ramami tematycznymi modułów i profili.